

γενόμενος ὑπηρετὸς εὐπόρου μαθητοῦ, τὴν μὲν ἡμέραν ὑπηρετεῖ πιστῶς τὸν κύριον αὐτοῦ, μέρος δὲ τῆς νυκτὸς διήρχετο μελετῶν.

Ὁ πτωχὸς Ramus προμηθευεῖς βιβλία σπουδαῖα, οἷα τὰ συγγράμματα τοῦ Ξενοφάντος καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἀνεγίνωσκεν αὐτὰ μετ' ἄκρας ἐπιμελείας, κατὰ δὲ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς ἤκουε μαθήματα φιλοσοφίας, τὰ ὁποῖα παρέδιδεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Poitiers Ἰωάννης Hennuyer· τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐξησκαίτο οὕτω εἰς τὴν ἐπιστήμην, καὶ ἀπεδέχετο τὰς νέας ἰδέας, αἵτινες ἔφερον ἥδη τὸ διακριτικὸν ὄνομα Σωκρατισμὸς, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ ἡ ἐλευθέρωσις περὶ τῶν πραγμάτων κοίσις καὶ ἡ ἔρευνα τῆς ἀληθείας διὰ τῆς λογικῆς. Ὁ Ramus προσεπάθησε μελετῶν ν' ἀφήσῃ κατὰ μέρος τὰς παραδεδεγμένας ἰδέας καὶ ν' ἀποφύγῃ τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, εἰκοσαετῆς δὲ ὢν ὑπέβαλε τὴν ἐναίσιμον αὐτοῦ διατριβὴν ὡς προλύτου τῶν τεχνῶν, ἧτις ἦτο τοσοῦτον λαμπρὰ, ὥστε οἱ κριταὶ αὐτοῦ ἄκοντες ἐπευφήμισαν. Καὶ ὅμως τὰ ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ἦσαν λίαν ἐπισηφάλη, καθότι προσέβαλλον τὴν σχολὴν τοῦ Ἀριστοτέλους. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ Ramus παραδίδων δημόσια μαθήματα εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Mans, ἐσχολιάζεν ἐνώπιον ἀκροατηρίου ὁσημέραι πολυπληθεστέρου τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Λατίνους συγγραφεῖς. Τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ, περιλαμβάνον τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν λογικὴν καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ διευθύνειν τὴν διάνοιαν πρὸς εὗρεσιν τῆς ἀληθείας, ἠθέλησε δὲ νὰ βελτιώσῃ τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης ταύτης. Τοῦτο ἤρκει ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν ὑποποτ. «Ὅτε ὁ Ramus ἠθέλησε νὰ συμπληρώσῃ τὴν διδασκαλίαν του διὰ τῆς δημοσιεύσεως συγγραμμάτων, καὶ νὰ διαδώσῃ τὰ δόγματα αὐτοῦ διὰ τοῦ τύπου, τὰ βιβλία του ὑπεβλήθησαν εὐθὺς εἰς τὴν λογοκρισίαν τῆς θεολογικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ συγγράμματα (Dialecticae partitiones et Aristotelicae animadversiones) ἀπηγορεύθησαν διὰ βασιλικῆς διατάγματος (1 Μαρτίου 1544), αὐτὸς δὲ ὀλίγου δεῖν κατεδικάζετο εἰς τὸ κάτεργον· καὶ ἀπέφυγε μὲν τὴν καταδίκην ταύτην ὁ φιλόσοφος, ἀλλ' αἱ παραδόσεις αὐτοῦ ἀπηγορεύθησαν.

«Μὲ ἐλοιπόρησε καὶ μὲ ἐνέπαιξεν ὀλόκληρον τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, λέγει ὁ νέος καθηγητῆς, ἔπειτα δὲ μὲ κατεδίκασεν ὡς ἀμαθῆ, ἀναίσχυντον, κακεντρέχῃ, ταραχοποιὸν καὶ συκοφάντην. Ἡ γλῶσσά μου καὶ ἡ χεὶρ μου ἐδεδευσθησαν διὰ τῆς καταδίκης ταύτης, ὥστε οὔτε ν' ἀναγνώσω οὔτε νὰ γράψω τι ἡδυνάμην οὔτε δημοσίᾳ οὔτε κατ' ἰδίαν».

Ἐπὶ Ἐρβῆικου τοῦ Β' ὁ Ramus ἔζησεν ἡσυχώτερος, ἀλλὰ βραδύτερον ἢ καταδρομῇ ἐπανελήφθη. «Ἐδύνατο, λέγει ὁ Βίκτωρ Cousin, νὰ εὗρῃ ἔξω τῆς Γαλλίας ἐντιμον ἄσυλον· κολακευτικώταται προσκλήσεις ἐκάλουν αὐτὸν εἰς Ἰταλίαν καὶ

εἰς Γερμανίαν, ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ ταλαιπωρηθῇ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς».

Διορισθεὶς καθηγητῆς εἰς τὴν βασιλικὴν σχολὴν τῷ 1551, ὁ Ramus ἐπαύθη, διωρίσθη ἐκ νέου, ἐπαύθη καὶ δεῦτερον, καὶ ἠναγκάσθη τέλος ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Παρισίων, ὅπου ὅμως ἐπανήρχετο πάντοτε. Κατὰ δυστυχίαν εὗρέθη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατὰ τὰς ἀπαισίας ἡμέρας τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου, ἐπειδὴ δὲ ἀναντιρρήτως ἔκλινε πρὸς τὴν τῶν διαμαρτυρομένων θρησκείαν, ἐχθρὸς τοῦ τῆς ὁ Charpentier, μανιώδης καθολικὸς, βασιλικὸς καὶ ἰεροδίκης, διέταξε νὰ τὸν ἀναζητήσωσιν ὡς Οὐγενότον. Ὁ Charpentier, λέγει ὁ ἱστορικὸς de Thou, ὑπεκίνησε ὀχλαγωγίαν καὶ ἔστειλεν ἀνθρώπους μισθωτοὺς, οἵτινες τὸν ἐξήγαγον διὰ τῆς βίας ἐκ τοῦ καταφυγίου αὐτοῦ, τῷ ἀφῆρσαν τὰ χρήματά του, τὸν ἐφόνευσαν διὰ λογγῶν καὶ τὸν ἔρριψαν ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν ἀγυίαν. Ἐκεῖ μαθηταὶ τινες μανιώδεις, κατὰ προτροπὴν τῶν διδασκάλων αὐτῶν, οὓς ἡ αὐτὴ κατεῖχε λύσσα, ἀπέσπασαν τὰ σπλάγχνα του, καὶ σύραντες τὸ πτώμα, ἐξέθρισαν καὶ διεμέλισαν αὐτό».

Οὕτως ἀπέθανεν ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνὴρ, ὁ τολμηρὸς νεωτεριστῆς, ὅστις ἐκ τῶν πρώτων εἰργάσθη εἰς τὴν χειραφέτησιν τοῦ πνεύματος, ὅστις ἐπεχειρήσεν ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης μεταρρυθμίσειν δυναμένην νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν μεταρρυθμίσειν, ἣν ὁ Καλθίνος καὶ ὁ Λούθηρος ἐπήνεγκον εἰς τὴν θρησκείαν, ὅστις ἐτόλμησε ν' ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς σχολαστικῆς φιλοσοφίας καὶ νὰ κηρύξῃ πρὸ τοῦ Descartes, ὅτι ὁ ὀρθὸς λόγος εἶναι τὸ κριτήριον τῆς ἀληθείας.

Πνεῦμα παγκόσμιον, ἀκάματος ἐργάτης, ἠθέλησε νὰ μεταρρυθμίσῃ πάσας τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις, ἤρξατο δὲ ἀπὸ τῆς λογικῆς καὶ ἐπεδόθη εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας. Ὁ Ramus, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς εἷς τῶν πρώτων μαθηματικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μετέφρασε τὰ Στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου, καὶ ἐδημοσίευσεν ἀριθμητικὴν, γεωμετρίαν καὶ ἀλγεβραν, ἧς ἐγένετο ἀδιάλειπτος χρῆσις μίαν ἑκατονταετηρίδα μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἠσχολήθη δὲ καὶ περὶ τὴν ἀστρονομίαν, καὶ ἔγινεν εἰς τῶν ὑπερμάχων τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου. Αἱ ἰδέαι αὐτοῦ καὶ ἡ μέθοδος συνέτελεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἱατρικῆς καὶ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Ramus εἶναι ἀναντιρρήτως εἷς τῶν προδρόμων τῶν νεωτέρων ἰδεῶν.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΡΤΕΟΡ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΑΧΝΟΣ

Οἱ ταξειδιῶται σιδηροδρομικῆς τινοῦ ἀμαξοστοιχίας ἐθεώσαν κατὰ τὸ μεταξὺ Ὀρσβέιερ καὶ Ὁτενβούργ διὰστημᾶ μίαν μὲν, ἀλλ' ὥραϊαν ἔγκυλιν, ἐπιχαρτίως ὑψουμένην ἐπὶ τῆς κλιτύος λόφου, καὶ τῆς ὁποίας ἡ λευκὴ πρόσοψις ἐτι λευκοτέρᾳ ἐφάνετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βάλθους πρασίνου

ὑμῶν καὶ παραδοθεὶς ἤδη ὑμῖν διὰ τῶν ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτῶν μας, ἐκέρδησεν ἕνα τῶν σπουδαιότερων λαχῶν, δηλαδή τὸ μέγα ξενοδοχεῖον, κείμενον ἐν τῷ προαστείῳ τοῦ Λεοπόλδου ἐν Βιέννῃ, καὶ ἔχον ἀξίαν τριακοσίων εἴκοσι καὶ ὀκτώ χιλιάδων φιορινίων, ἤτοι φράγκων ἑπτακοσίων χιλιάδων.

»Ὀφείλετε κατὰ συνέπειαν νὰ ἔλθητε ἐνταῦθα, ὅπως λάβητε κατοχὴν τοῦ κτήματός σας. Ἡ παρουσία ὑμῶν εἶναι ἀναγκαία πρὸς ἐκπλήρωσιν διατυπώσεων τινῶν, ἂν δὲ θελήσητε, ὅπως εἶναι πιθανόν, νὰ προσήτε εἰς τὴν πώλησιν τοῦ κτήματος, τὸ συμφέρον ὑμῶν ἀπαιτεῖ νὰ ἐπιβλέπετε ὁ ἴδιος τὴν πώλησιν αὐτὴν, ὅπως ἐπιτύχητε τῶν συμφερωτέρων ὄρων, δηλαδή τῶν ὄρων τῆς ἐπισήμου ἐκτιμῆσεως.

»Διὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἠθέλατε τυχόν λάβει ἀνάγκην χρημάτων διὰ τὸ ἔως ἐδῶ ταξείδιον, λαμβάνομεν τὸ θάρρος νὰ σᾶς πέμψωμεν τρισχίλια φράγκα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐχρῶσαμεν τὸν ἀνοικτὸν λογαριασμὸν, τὸν ὁποῖον σᾶς ἠνοίξαμεν ἀπὸ σήμερον.

«Σᾶς σημειοῦμεν ἐπὶ τέλους ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ βιασθῆτε πολὺ, διότι ἀρκεῖ νὰ ἦσθε ἐδῶ καὶ μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας.

«Δέχθητε, Κύριε, τὴν διαβεβαίωσιν κτλ.»

Ἡ εὐγλωττος αὐτὴ ἐπιστολὴ ἔφερε μὲν ὑπογραφήν ὅπως δυσδιάγνωστον, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀξιοπιστίας, ἀποκλείοντας καὶ τὸν ἐλάχιστον δισταγμὸν ἐν τῷ φακέλλῳ εὔρεν ὁ βαρῶνος καὶ τὸ ἀποστελλόμενον ποσόν, ἤτοι τρεῖς χιλιάδας φράγκα.

Εἰκοσάκις ἀνέγνω ὁ φιλάργυρος τὴν πολύτιμον ταύτην ἐπιστολήν, καὶ ἐννοεῖται ὅτι ὀλίγου δεῖν ἐπνίγητο ἐκ τῆς υπερβολικῆς χαρᾶς· πλὴν μετὰ τὰς πρώτας παραφορὰς τῆς μέθης του ἐμετρίασε τὴν ἔξασίν του, ὅπως ὠρίμως σκεπθῆ ὁποῖαν πορείαν καὶ διαγωγὴν τῷ ἐπέβαλλεν ἡ νέα του παρουσία, ἀνέλαθε δ' ἐνταυτῷ καὶ τὸ προσωπεῖον τῆς ὑποκρισίας, ὅπως μὴ διαπράξῃ ἀφροσύνην τινὰ καὶ διακινδυνεύσῃ οὕτω τὴν εὐτυχίαν του.

Τὴν ἐπομένῃν ἡ ὠρῖα χήρα ἔλεγε μιᾶ τῶν ἐμπειστημένων φίλων τῆς·

— Δὲν ἤξεύρω τί νὰ υποθέσω· εἶδον τὸν μνηστῆρά μου χθὲς τὸ ἑσπέρας, ἀλλ' εἶχεν ὕφος παράδοξον, μοὶ ἐφάνη κατελιημμένος ἀπὸ σέψιν τινὰ· ἐφαινετο, ἴσως βέβαια ἀπατώμαι, ὡς νὰ ἐζήτηι ἀφορμὴν διὰ φιλονεικίας.

Ἐξήγησάς τις μεταξὺ τῶν μεμνηστευμένων δὲν ἠδύνατο νὰ βραδύνη.

— Πλησιάζει ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου μας, τῷ εἶπεν ἡ νεαρὰ γυνὴ χαριέντως μειδιῶσα, ἐσκέφθητε περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν εἰδοποιητηρίων;

Ὁ βαρῶνος ὀφθαλμοφανῶς ἐταράχθη ἐκ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης, καὶ

— Συγγνώμην, ἀπήντησεν ἐν φανερᾷ ἀμηχανίᾳ, εἶμαι καθ' ὑπερβολὴν στενωχωρημένος, πλὴν

ὑπάρχει ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ἀναβληθῇ ἐπὶ μικρὸν ὁ γάμος.

— Καὶ διατί ἂν εὐαρεστήσθε;

— Σπουδαία τις ὑπόθεσις...

— Ποία ὑπόθεσις;

— Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς τὴν εἰπῶ.

— Ἐχετε λοιπὸν μυστικά δι' ἐμέ; καὶ ἀπὸ τῶρα;

— Εἶμαι ἠναγκασμένος ν' ἀναχωρήσω.

— Καὶ ποῦ πηγαίνετε;

— Ὡ! πολὺ μακρὰν, εἰς τὴν Αὐστρίαν, εἰς τὴν Βιέννην.

— Ἐ λοιπὸν, ἀναχωροῦμεν ἁπλοῦς. Τί ὠραιότερον ἐνὸς ταξείδιου κατὰ τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος.

— Εἶναι ἀδύνατον.

— Πῶς, κύριε, μοὶ ἀρνεῖσθε τὸ πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον σᾶς ἐξήτησα; πρᾶγμα τόσον ἁπλοῦν, καὶ τὸ ὁποῖον ἔπρεπεν ἐξ ἐναντίας νὰ σᾶς ἐμπλήσῃ χαρᾶς. Προσέξατε καλὰ, διότι ἂν δυσκολευθῆτε νὰ μὲ νυμφευθῆτε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς σας, ἴσως θὰ δυσκολευθῶ καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς νυμφευθῶ ὅταν ἐπιστρέψητε. Σεῖς δὲν μοὶ ἐδώκατε τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς ἀποδώσω τὰ ἴσα;

— Δύνασθε νὰ πράξετε, κυρία, ὅπως εὐαρεστήσθε.

— Λοιπὸν, μὲ ἀπαλλάσσετε πάσης ὑποχρεώσεως;

— Σᾶς ἀφίνω ἐντελῶς ἐλευθέρων.

— Μ' ἄλλας λέξεις διαλύετε τὴν μνηστείαν μας;

— Ἐκλάβετε το ὅπως θέλετε.

— Δέχομαι.

— Πολὺ καλὰ. Ἡ μνηστεία λοιπὸν θεωρεῖται διαλελυμένη.

Ἴδου ἀκριβῶς τὸ σημεῖον, εἰς ὃ ἐπεθύμει νὰ φθάσῃ ὁ βαρῶνος. Ἡ νέα αὐτοῦ παρουσία ἐτροποποίησε καὶ τὰ σχέδιά του. Ὁ μετὰ τῆς χήρας γάμος δὲν ἦτο πλέον δι' αὐτὸν ἐπωφελὴς καὶ λαμπρὰ ἐπιχείρησις, ἀλλὰ καθαρὰ ἀνοησία ἀναξία ἐνὸς φιλαργύρου.

— Ὅτε δὲν εἶχον εἰμὴ πέντε χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, εὔρον σύζυγον φέρουσαν μοὶ ὡς προῖκα δεκακισχιλίων φράγκων εἰσόδημα, νῦν δὲ ὁπότε ἔχω εἰσόδημα τεσσαράκοντα χιλιάδων φράγκων, ἀναμφιβόλως μοὶ ἀρμόζει σύζυγος φέρουσα ὡς προῖκα ὀγδοήκοντα χιλιάδων φράγκων πρόσδοτον. Τὸ πρᾶγμα εἶναι δίκαιον, εἶναι φανερόν, εἶναι ἀλάνθαστον.

Οὕτω σκεπτόμενος καὶ λογαριάζων ἀνεχώρησεν εἰς Βιέννην, ἀφίνων ἐλευθέρων τὸ στάδιον εἰς τὸν κ. Ἀλβερτίνον, ὅστις ἔσπευσεν ἐννοεῖται νὰ καταλάβῃ τὴν κενωθεῖσαν θέσιν.

Ἀφικόμενος εἰς τὴν πρωτεύουσιν τῆς Αὐστρίας, ὁ βαρῶνος ἀνεζήτησε τὴν διεύθυνσιν τοῦ τραπεζίτου τοῦ ἐπιφορτισμένου τὸ ἐν λόγῳ λαχεῖον, εἰσήλθε δὲ παρ' αὐτῷ ἐλαφρῶς μειδιῶν καὶ ὅλος ἀτάραχος, ὡς ἀνθρώπος δηλαδή γινώσκων νὰ φέρῃ ἀξιοπρεπῶς τὸ βᾶρος τῆς εὐτυχίας.